

## بررسی شاخص‌های تن سنجی (وزن، قد و شاخص توده‌ی بدنی) دانش‌آموزان دختر مدارس راهنمایی زنجان، سال ۸۴-۱۳۸۳

دکتر مجید ولی‌زاده\*، دکتر فریبا صحبتلو\*\*، دکتر نورالدین موسوی نسب\*\*\*

نویسنده‌ی مسئول: دانشگاه علوم پزشکی زنجان، دانشکده پزشکی mvalizadeh47@yahoo.com

دریافت: ۸۴/۹/۲۸ پذیرش: ۸۴/۱۰/۲۰

### چکیده

**زمینه و هدف:** رشد طبیعی مهم‌ترین نشانه‌ی تندرستی کودکان و اندازه‌گیری قد و وزن ساده‌ترین و مطمئن‌ترین وسیله‌ی ارزیابی آن می‌باشد. با توجه به اهمیت مسئله، مطالعه‌ی حاضر با هدف تعیین شاخص‌های تن‌سنجی (وزن، قد و شاخص توده‌ی بدنی) در دانش‌آموزان مدارس راهنمایی دخترانه‌ی شهر زنجان در سال تحصیلی ۱۳۸۴-۱۳۸۳ طراحی و اجرا شد. روش بررسی: این مطالعه‌ی مقطعی بر روی ۱۰۱۰ دانش‌آموز که به روش تصادفی خوشه‌ای از ۱۰ مدرسه انتخاب شده بودند، انجام گرفت. قد و وزن به روش استاندارد اندازه‌گیری و سپس شاخص توده‌ی بدنی (BMI) محاسبه گردید. اطلاعات با استفاده از نرم افزارهای Excel و SPSS و آزمون‌های آماری تی و کای‌دو تجزیه و تحلیل شدند.

**یافته‌ها:** بررسی ۱۰۱۰ دانش‌آموز دختر مقطع راهنمایی نشان داد که قد و وزن گروه مورد مطالعه به ترتیب ۱۰/۵ و ۷/۳ درصد زیر صدک ۵ مرکز ملی آمار سلامتی (NCHS) و همچنین ۰/۶ و ۴/۵ درصد بالاتر از صدک ۹۵ NCHS قرار داشت، ولی صدک پنجم BMI تقریباً منطبق بر صدک پنجم NCHS بود. ۲۱/۷ درصد از افراد کوتاه‌قد، لاغر و ۳/۸ درصد آنان چاق بودند ( $P=0/0001$ ). ۱۳/۵ درصد افراد کوتاه‌قد از ناحیه‌ی یک و ۷/۸ درصد از ناحیه‌ی دو آموزش و پرورش زنجان بودند که این اختلاف از نظر آماری معنی‌دار بود ( $P=0/003$ ). نتیجه‌گیری: نتایج این تحقیق و سایر مطالعات در سطح کشور، نشان می‌دهد که قد و وزن نوجوانان کشور ما کمتر از معیارهای NCHS است که البته این تفاوت‌ها چشمگیر نمی‌باشد. با این وجود در صورت استفاده از منحنی NCHS برای جامعه‌ی ایران شیوع کم‌وزنی و کوتاهی‌قد بیش از حد تخمین زده می‌شود.

**واژگان کلیدی:** کوتاهی‌قد، چاقی، لاغری، شاخص توده‌ی بدنی (BMI)، مرکز ملی آمار سلامتی (NCHS)

### مقدمه

جامعه‌ی ما برای تشخیص موارد کمبود یا اضافی‌ی وزن و کوتاهی‌قد از منحنی‌های جوامع غربی به خصوص آمریکا (National Center for Health Statistics [NCHS]) و سازمان جهانی بهداشت (WHO) استفاده می‌شود که با توجه به تفاوت‌های ژنتیکی و محیطی از جمله وضعیت تغذیه، این استفاده ممکن است صحیح نباشد. از این رو شناخت وضعیت هر جامعه‌ای جهت تعیین موارد طبیعی و غیر طبیعی از

برای تعریف بیماری یا حالات غیر طبیعی بایستی ابتدا وضعیت طبیعی یا نرمال را شناخت، در بسیاری از موارد وضعیت نرمال با شناخت میانگین یک متغیر در یک جامعه ۲ انحراف معیار می‌باشد، بنابراین حد طبیعی در جوامع مختلف می‌تواند متفاوت باشد. این موضوع در مورد قد و وزن نیز صدق می‌کند. در حال حاضر در

\* متخصص غدد درون ریز، استادیار دانشگاه علوم پزشکی زنجان

\*\* پزشک عمومی

\*\*\* دکترای آمار حیاتی، استادیار دانشگاه علوم پزشکی زنجان